

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1108, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Prelom med senatom in Hooverjem vedno večji

demokratskim kompromisom ne bo nič. Predsednik trdovratno odklanja vsak cent direktne vladne pomoči za bedne. Izredno zasedanje kongresa skoro gotovo

Washington, D. C. — Namerna kompromisna pogajanja ed demokrata senatorji in celo hišo so padla v vodo in senat ter predsednik Hoover sta nes bolj narazen kot kdaj prej. To znači, da se bo konflikt glede federalnega živčnega fonda nadaljeval in izredno zasedanje novega kongresa je skoro zagotoveno.

Hoover sam je odklonil vsak kompromis. Njegovo stališče, da tuda ne sme izdati niti enega centa za živeč, obleko ali zdravila, bodisi direktno ali kamoflarano, je nepremakljivo. Demokrate v senatu so skušali pridobiti Hooverja, da bi pristal na propriacijo 25 milijonov dolarjev iz zvezne blagajne pod raznimi pretekstami, ki popolnoma krijejo pravi namen potrošenja te vsote, toda bilo je vse zaman. Ako bodo zdaj demokrate in sodvisni republikanci (progrejci) v senatu držali besedo, bodo porazili vse apropriacije (dekarne dovolitve), ki jih administracija nujno potrebuje. Ako se to zgodi, bo moral Hoover sklicati izredno zasedanje novega kongresa enkrat spomladi, da bi potrebnost apropriacije. V četrtek je senat, sledeč svemu programu, odklonil a 47 proti 22 glasovom poštni in zaledniški aproprativni načrt v toli ene milijarde dolarjev. Ta tota je silno potrebna za uprabo pošte in če ne bo sprejeta do marca, ko poteče doba sedanjega kongresa, mora priti novo zasedanje.

Delavska zakonodaja v Indiani

oslanska zbornica sprejela predlogo proti "yellow dog" pogodbam z veliko večino

Indianapolis, Ind. — (FP) — Izi zbornica državne legislature je te dni sprejela a 75 proti 12 glasom predlogo proti sklepanju takozvanih "yellow dog" pogodb. Predlogo je sestavila državna delavska federacija in voditelji so prepričani, da bo sprejeta tudi v senatu. Predloga vključuje določbo, da se vse pogodbe, ki silijo devese, da se odredbe pravici do stopa v unijo, neveljavne in nelegalne. Noben državni departent ne sme sklepati pogodb s podjetniki, ki prepuščejo delavcem organiziranje. Republikanec John Masselink iz Terre Haute je vodil boj za sprejetje predloge v poslanski zbornici. Poslanec John White iz Indianapolis je v istem času predložil drugo važno delavsko predlogo, ki predvideva ustanovitev resplicanskih državnih posredovalnic za delo v vseh industrijskih mestih države. Predloga vključuje letno apropriacijo v toli \$100,000 za vzdrževanje teh ustanov in delavski voditelji nadejajo, da bo sprejeta.

Tajna fašistična armada v Nemčiji

Berlin, 6. febr. — Nemška policija je odkrila, da imajo Hitlerjevi fašisti dobro organizirane tajne vojaške zbrane v mnogih mestih Nemčije. Vsi člani teh "organizacij" so oboroženi s revolverski kolčki, poveljniki pa so bivši vojaški oficirji, ki imajo oblastveno dovoljenje za nošenje orožja. Dobro so založeni z revolverski puškami in streljivo. Strelivo pa imajo dobro skrito, ker policija ga še ni našla. Fašistični voditelji v Berlinu se delajo nevedne in pravijo, da ne vedo o teh tajnih polih.

Ustanovljena je bila te dni in je že izdala svoj program

Chicago. — (FP) — "Združitev delavcev in farmerjev tako na političnem kakor tudi na ekonomskem polju, vzbuditi v njih zavest v silo, ki jih poseduje, navdušenje in odločnost pri gradnji boljše človeške družbe," je cilj farmer-delavske stranke, ki se je te dni organizirala v Illinoisu. Njena platforma vključuje med drugim opozicijo proti injunkcijam, ki jih izdajajo sodniki proti delavcem v industrijskih sporih, in proti "yellow dog" pogodbam. Stranka nadeja, da se bo borila za uveljavljenje sistema socialnega zavarovanja, javno lastništvo tiska, radia, bank, javnih naprav in za socialno kontrolo obdelavevanja, da se odpravijo sodbodnje krivice. Druga točka v platformi zahteva ustavne garancije svobode govora, tiska in zborovanja. Novo politično gibanje vodijo znani delavski voditelji in progresivci.

Obhodno stanje v potresni coni Nove Zelandije

Nadaljnji sunki terorizirajo prebivalce. Čez 1000 oseb je mrtvih

Napier, Nova Zelandija, 6. februarja. — Vlada je razglasila obhodno stanje v tem mestu in Hastingsu in vojaške čete patrolirajo razvaline, ki sta jih ostavila potres in požar zadnjih treh dni. Kot običajno so se pojavili tatovi, ki se plazijo okoli porušeni bank in bogatih rezidenc in ovirajo reševalno delo. Obnemom so oblasti odredile izpravitve potrebne cone in vsi prebivalci se morajo časno izseliti v druge kraje. Ker so razlihi potresni sunki ponavljajo, živi prebivalstvo v neprestanem strahu in nihče se ne upa spati pod streho. Do danes so našli čez tisoč mrtvih; število bo večje, ker še niso preiskali vseh razvalin in mnogo mrtvičev je zgorelo pri neprestanem divjanju požarov. V razvalinah so našli osem novorojenčkov, ki so bili rojeni v smrti, njih agonijah svojih mater.

Velika suša v Illinoisu

Chicago. — Kopna in suha zima od novega leta je povzročila, da so se posušili vodnjaki in potoki po velikem delu Illinoisa in ljudje ter živina trpi pravo pomanjkanje pitne vode. Petindvajset farmerskih občin, v katerih je približno 250,000 prebivalcev, je v skrajni stiski za vodo. Gubernar je odredil dovažanje vode po železnici in znizano tovarnino za vodo.

Izjalovljen atentat na Mussolinija

Ameriški naturalizirani državljani prijet potem, ko je ustrelil strahnika in ranil dva druga. V hotelu je imel bombe in močnih eksploziv

Rim, 6. febr. — Poskušani napad na Mussolinijevo življenje je bil preprečen zadnji terek, ko je tajna policija prijela dva oborožena moča na Piazza Coloni, kjer se nahaja Mussolinijeva rezidenčna palača Chigi. Eden teh, ki je pozneje povedal, da se piše Michele Schirru in da je ameriški naturalizirani državljani, je potegnil iz žepa avtomatski revolver in začel streljati na detektive. Zadel je tri in eden je kašneje umrl za rano, dva pa se še borita a smrtjo v bolnišnici. Ko je videl, da ne bo mogel utiti, je med begom nastavlil revolver proti svoji glavi, toda zadel se je v usta. Rana ni smrtna, vendar pa ne bo mogel dolgo časa govoriti. V zmošnjavi, ki je trajala nekaj minut na trgu, je drugi možki ušel in do danes ga še niso dobili.

Temu dogodku je sledila velika panika med fašisti v Rimu. Mussolini se ni večer ves dan upal iz palače in vsi vhodni palače so bili zastraženi od tajne policije. Fašistična milica je bila mobilizirana in pripravljena na vsak izbruh. Policija danes poroča, da je Schirru v zvezi z veliko tajno antifašistično organizacijo, ki ima namen ubiti vse fašistične voditelje in izzvati politični teror v Italiji. Schirru je prišel iz Amerike v marcu 1930. Stanoval je v rimskem hotelu Abergro Reale in ko so preiskali njegovo sobo, so našli več bomb in močnih eksploziv. Hotel se takoj zaprl za teden dni, toda na protest ameriških turistov, ki stanejo tam, so ga spet odprli.

Dalje je policija priznala, da je prejela pravočasno informacijo o nameravanem atentatu od fašistične špijonke poljske narodnosti, lepe Ane Pisouk, ki se je utihotapila v zarotniško organizacijo in se predstavila kot anarhistka. Schirru je bil zadnje čase stalno v njeni družbi in najbrž ji je zaupal svoje načrte. Pričakuje se mnogo aretacij.

Obhodno stanje v potresni coni Nove Zelandije

Nadaljnji sunki terorizirajo prebivalce. Čez 1000 oseb je mrtvih

Napier, Nova Zelandija, 6. februarja. — Vlada je razglasila obhodno stanje v tem mestu in Hastingsu in vojaške čete patrolirajo razvaline, ki sta jih ostavila potres in požar zadnjih treh dni. Kot običajno so se pojavili tatovi, ki se plazijo okoli porušeni bank in bogatih rezidenc in ovirajo reševalno delo. Obnemom so oblasti odredile izpravitve potrebne cone in vsi prebivalci se morajo časno izseliti v druge kraje. Ker so razlihi potresni sunki ponavljajo, živi prebivalstvo v neprestanem strahu in nihče se ne upa spati pod streho. Do danes so našli čez tisoč mrtvih; število bo večje, ker še niso preiskali vseh razvalin in mnogo mrtvičev je zgorelo pri neprestanem divjanju požarov. V razvalinah so našli osem novorojenčkov, ki so bili rojeni v smrti, njih agonijah svojih mater.

Wilkes-Barre, Pa. — (FP) — Rinaldo Cappellini, bivši predsednik prvga rudarskega distriktu na polju antracita, ki je pred sodiščem priznal krivdo na obtožbo požiga, je bil obsojen od dveh do štirih let težke ječe v državnih jetnišnici.

Cappellini bo moral iti v ječo

Obsojen je bil od dveh na štiri leta zapora na obtožbo požiga

Wilkes-Barre, Pa. — (FP) — Rinaldo Cappellini, bivši predsednik prvga rudarskega distriktu na polju antracita, ki je pred sodiščem priznal krivdo na obtožbo požiga, je bil obsojen od dveh do štirih let težke ječe v državnih jetnišnici. Cappellini je pred leti zaslovel po vseh Ameriki radi svoje bojevitosti za pravice rudarjev. V zadnji nelegalni rudarski stavki v Pittstonu se je postavil na stran rudarjev proti Lewisovim uradnikom. Toda Cappellini je bil nezanesljiv voditelj, ki je rad mnogo obljuboval, toda izpolnil je malo. Ko je bil v uradu, je obljuboval rudarjem, da bo odpravil kontraktorski sistem na polju trdega premoga, ki je povzročil veliko število štrajkov, toda storil ni v tem oziru ničesar. Cappellini je še mlad. Po obsojbi je izjavil, da bo v zaporu pisal svoje "apomine."

Brezposelnost v Detroitu narašča

Avtne in druge kompanije nadaljujejo z odložitvami delavcev

Detroit, Mich. — (FP) — Statistika, ki jo je zbrala Metropolitan Life Insurance Co., kaže, da je Detroit poleg Fall Riverja mesto z velikim odstotkom brezposelnih. Številke dokazujejo, da je 30% delavcev brez dela, 36.4% pa dela le par dni v tednu. Od časa, ko je bila ta statistika objavljena, se je situacija poslabšala. Fordova tovarna v River Rouge še vedno odslavlja delavce. Briggs Co., Murray Body, Bohn Aluminum in druge, ki so odvisne od naročil Fordove kompanije, istotako odpuščajo delavce. Značilno pri tem je dejstvo, da so ta podjetja pričela sedaj odslavljati izkušene delavce, ki so doslej imeli stalno delo. To so znamenja, ki napovedujejo še občutnejšo depresijo. Medse ostalim delavcem stalno znižujejo. V mnogih tovarnah zaslужijo delavci manj kot deset dolarjev na teden. Ternstedt Mfg. Co., podružnica General Motors, je pyčila odslavljanje delavcev, na njihova mesta pa uposljuje šenske, katerim plačuje zelo nizke meste. Število brezposelnih se bo povečalo z mestnimi delavci, ki bodo v kratkem odpuščeni. Župan Murphy in kontrolor Roosevelt izjavljata, da je redukcija potrebna radi novega "ekonomskega budžeta," ki predvideva varčevanje v vseh departamentih. Edini departament, ki ne bo reduciran, je policijski. Ta je predložil zahteve za nadaljne apropriacije v vsoti več milijonov dolarjev in zahtevam bo najbrž ustreženo. Policija mora biti pripravljena za vse slučaje, kajti nepokoj se razširja. Banke in druge finančne institucije zmanjšujejo stroške na račun uslužbencev. Vsak plačilni dan prinese odslavitve uslužbenecv in armada brezposelnih stalno narašča. Banke, ki pomagajo, da se vrste brezposelnih množe, so Peoples Wayne County, Union Guardian in Industrial Morris Plan Bank. Brezposelnost se bodo nedvomno čudili, ko bodo čitali, da velike avtne družbe ne občutijo depresije in izkazujejo celo večje profite v prejšnjem letu kot za leto 1929. Finančno poročilo Briggs Mfg. Co. kaže, da je imela ta kompanija ob koncu leta \$10,000,000 v svoji blagajni v primeri z \$2,000,000 v začetku leta.

Albany, N. Y. — (FP) — Gubernarji sedmih industrijskih držav so se dogovorili glede sklicanja večjega števila konferenc, na katerih bodo razpravljali o vprašanju brezposelnosti. Namen konferenc je, najti pravi vzrok brezposelnosti in gledati, na kakšen način bi se jo dalo odpraviti.

Gubernarji razpravljajo o brezposelnosti

V to svrhe sklicujejo več konferenc

Albany, N. Y. — (FP) — Gubernarji sedmih industrijskih držav so se dogovorili glede sklicanja večjega števila konferenc, na katerih bodo razpravljali o vprašanju brezposelnosti. Namen konferenc je, najti pravi vzrok brezposelnosti in gledati, na kakšen način bi se jo dalo odpraviti. Gubernar države New York, Roosevelt, je mnenja, da je sestava načrta, ki bi odgovarjal vsem zahtevam posameznih držav, nemogoča stvar, toda lahko se zedinijo glede programa, ki bi preprečil nepotrebno iseljevanje delavcev iz ene države v drugo. Konferenca bodo v glavnem razpravljale o treh vprašanjih: 1. O izkušnjah evropskih držav z ozirom na prisiljeni in prostovoljni načrt glede zavarovanja zoper brezposelnost. 2. O ameriških izkušnjah s prostovoljnimi zavarovanjem. 3. O načrtih na podlagi teh izkušenj, na katerih temelji naj bi baziral zakon zavarovanja zoper brezposelnost. Gubernar Roosevelt je po prvi konferenci, ki se je vršila v Albany, izjavil, da se je pokazala potreba za širše proučevanje tega vprašanja, predno je mogoče uresničiti načrt socialnega zavarovanja, ki bi odgovarjal zahtevam posameznih industrijskih držav.

Indijski rebelni voditelj umri

Lucknow, Indija, 6. febr. — Pandit Motilal Nehru, eden od glavnih voditeljev nacionalistične pasivne vstaje in ožji prijatelj Gandija, ki je bil pred kratkim izpuščen iz ječe, je danes umrl.

Mehiški predsednik povlišan med framazoni

Mexico City, 6. febr. — Mehiški predsednik Ortiz Rubio je bil te dni promoviran na 33. stopnjo framazonske lože.

Baldwinova izjava o Butlerjevi aferi

Unija za ameriške civilne svobodščine je ponudila Butlerju legalno pomoč

New York. — (FP) — Komitej Unije za ameriške civilne svobodščine v Philadelphiji je naznanil, da je njegova organizacija pripravljena na legalno obrambo generala Smedley P. Butlerja, ki bo postavljen pred vojno sodišče radi svoje izjave, a katero je razširil Mussolinija. Odviano je sedaj od Butlerja, če bo ponudbo sprejel. Webster Powell, načelnik komiteja v Philadelphiji, je še vprašal večje število prominentnih ameriških odvetnikov, ako so voljni sprejeti obrambo generala. V posebni izjavi, ki se nanaša na to afero, Roger N. Baldwin pojasnjuje stališče Unije za ameriške civilne svobodščine ter pravi: "Philadelphijski komitej naše organizacije je ponudil Butlerju svoje sodelovanje v obrambi vseh principa, ki ga zagovarja v vseh slučajih, v katerih gre za obrambo oseb, ki so predmet napadom in persekucijam radi svojih izjav v javnosti. Čeprav se ta slučaj ne more označiti za persekucijo v navadnem pomenu te besede, vendar se afera tiče vprašanja, dali imajo vladni uradniki pravico do svobodnega izražanja o vseh javnih zadevah. Naše mnenje je, da bi se jim ta pravica ne smela omejevati. Unija za ameriške civilne svobodščine je že večkrat prej branila vojaške častnike, ki so bili obtoženi radikalnih izjav v javnosti. Vsebinska izjav ne igra nobene vloge. Princip je isti v vseh slučajih."

Govorniki razpravljajo o brezposelnosti

V to svrhe sklicujejo več konferenc

Albany, N. Y. — (FP) — Gubernarji sedmih industrijskih držav so se dogovorili glede sklicanja večjega števila konferenc, na katerih bodo razpravljali o vprašanju brezposelnosti. Namen konferenc je, najti pravi vzrok brezposelnosti in gledati, na kakšen način bi se jo dalo odpraviti. Gubernar države New York, Roosevelt, je mnenja, da je sestava načrta, ki bi odgovarjal vsem zahtevam posameznih držav, nemogoča stvar, toda lahko se zedinijo glede programa, ki bi preprečil nepotrebno iseljevanje delavcev iz ene države v drugo. Konferenca bodo v glavnem razpravljale o treh vprašanjih: 1. O izkušnjah evropskih držav z ozirom na prisiljeni in prostovoljni načrt glede zavarovanja zoper brezposelnost. 2. O ameriških izkušnjah s prostovoljnimi zavarovanjem. 3. O načrtih na podlagi teh izkušenj, na katerih temelji naj bi baziral zakon zavarovanja zoper brezposelnost. Gubernar Roosevelt je po prvi konferenci, ki se je vršila v Albany, izjavil, da se je pokazala potreba za širše proučevanje tega vprašanja, predno je mogoče uresničiti načrt socialnega zavarovanja, ki bi odgovarjal zahtevam posameznih industrijskih držav.

Indijski rebelni voditelj umri

Lucknow, Indija, 6. febr. — Pandit Motilal Nehru, eden od glavnih voditeljev nacionalistične pasivne vstaje in ožji prijatelj Gandija, ki je bil pred kratkim izpuščen iz ječe, je danes umrl.

Mehiški predsednik povlišan med framazoni

Mexico City, 6. febr. — Mehiški predsednik Ortiz Rubio je bil te dni promoviran na 33. stopnjo framazonske lože.

Sovjetska Rusija sto let za Ameriko, pravi Stalin

Sloviti napadi na Hooverja v senatu

Senator Caraway označil predsednika za kopača grobov, v katere meče stradajoče farmerje in brezposelne

Washington, D. C. — (FP) — Vlija zbornica kongresa se ni aljšala tako ostre kritike proti najvišjemu uradniku Združenih držav, njegovim agentom v administraciji in proti Rdečemu križu, kot jo je vseboval govor senatorja Carawayja, ko je oplosoval gorje in bedo farmerjev na zapadu in brezposelnih v industrijskih mestih. Dejal je, da Hooverjeva administracija in voditelji republikanske večine v poslanski zbornici vedoma kopljejo grob tem žrtvam suše in industrijske depresije. Caraway je poslal rekorde zašiljanja glede dovolitve federalnih fondov za stradajoča ljudstva centralne Evrope leta 1919-21. Predčital je Hooverjevo izjavo, ki jo je dal takrat, ko je naglaševal, da je dolžnost ameriškega ljudstva, da prisloči na pomoč žrtvam vojne, katerim je grozila lakota. Čital je tudi predsednikovo izjavo, ki jo je podal 4. novembra 1929 in v kateri je dejal, da Amerika ne sme dopustiti, da bi katerakoli potrebna oseba v Ameriki trpela glad in pomanjkanje. Caraway je nato poval predsednika, naj pojasni, dali je bil pošten in odkritorčen takrat, ko je poveljal za federalno pomoč narodom v Evropi, ali sedaj ko se upira na vse kripilje, da kongres ne dovoli nobene podpore milijonom stradajočim ameriškim državljanom. Z igočimi besedami, ki so napravile velik vtis na senatorje, je Caraway kritiziral republikansko mašino v nižji zbornici in Hooverjevo administracijo, ker je nahuškala upravo Rdečega križa, da se je izrekla proti vladni odpmoči, češ, da ima zadostna sredstva na razpolago, da bo pomagala farmerjem in brezposelnim. "Vsakdo ve, da to ni resnica," je dejal Caraway, "kajti dejstva govore, da je ta organizacija petrošila nekaj več kot dva dolarja v prelohih šestih mesecih za vsako osebo v državi, ki so bile prizadete radi suše, dočim brezposelni v industrijskih mestih niso prejeli sploh nobene podpore. Potem je Caraway pokazal, kako administracija skrbi za svoje privržence. Kongresnik Cramton iz Michigana, katerega so volilci poslali v pokoj v prvih volitvah in ki je v imenu administracije vodil obstrukcijo proti federalni odpmoči v poslanski zbornici, je bil za to delo nagraden od Hooverja z vladno službo, ki mu bo prinesla \$10,000 letno.

BANKROTI V JANUARJU DOSEGLI REKORD

V januarju je propadlo več kot tritisoč firm

New York. — (FP) — Propadi trgovskih in drugih podjetij v mesecu januarju so dosegli najvišje število v ameriški zgodovini po poročilu, ki ga je objavila R. G. Dunn & Co., firma, ki se bavi z zadevno statistiko. V januarju je bankrotiralo 3,316 firm v primeri z 2,925 v decembru in z 2,759 v prvem mesecu prejšnjega leta. Obveznosti znašajo \$94,608,212. Industrijska depresija je sedaj prišla do točke, ki ograja tudi velika podjetja, naglašala poročilo. Dunn & Co. ne vidi nobenih znamenj za izboljšanje situacije v prihodnjih par mesecih in napoveduje nadaljne bankrote.

Mooska, 6. febr. — "Sovjetska Rusija je petdeset do sto let za vodilnimi kapitalističnimi deželami in dohiteti jih mora do leta 1941, če noče biti akrušena."

Tako je rekel Josef Stalin ničeno na konferenci industrijskih ekonomov v Moskvi. Stalin je opozarjal ekonomo, da petletni industrializacijski načrt mora biti izvršen v štirih letih, ako ne v treh, ker potem jih čaka drugo delo, če hočejo sovjeti dvigniti svoje industrije in masno produkojlo na stopnjo Amerike v prihodnjih desetih letih. Na podlagi petletnega načrta bodo sovjetske industrije povečane za 45 odstotkov. Stalin je rekel, da industrije v Rusiji danes rastejo kakor ni so še nikdar v nobeni deželi na svetu. V prihodnjih desetih letih mora biti Rusija ekonomsko popolnoma neodvisna od ostalega sveta in imeti mora največ kruha na svetu. Obnem je Stalin opozoril na napake sovjetov. Največje zlo je birokracija v upravnih uradih. "Impovedati moramo našo aramoto", je dejal, "da mnogi boljševidki mislijo, da pravo gospodarstvo obstoji v ogrevanju stolov in podpisavanju listin. To ne sme iti dalje, če hočemo dohiteti vodilne kapitalistične dežele v produkciji in nočemo biti akrušeni. Naloga boljševidkov je, da se nauče tehnike v vseh strokah in praktičnih vedah in postanejo specialisti."

"Mile se več kot ljudje"

Tako pravi senator Swanson v kritiki Hooverjeve administracije

Washington, D. C. — (FP) — Senator Swanson iz Virginije, ki se je izrekel v prid izrednemu zasedanju kongresa, katerega smatra za edin izhod, "da se obvaruje na milijone ameriških državljanov pred stradanjem," je ob tej priliki izjavil, da Hooverjeva administracija postavlja mule in druge domače šivali visoko nad ljudi, kajti za prve priporoča federalno odpmoči, dočim se za ljudi ne briga in jih radevolje pusti, da umirajo za lakoto. "Administracija je govsem zadovoljna, da kongres dovoli federalna posojila za krmitev mul, toda z vsami silami se upira proti posojilam za nasičevanje ljudi, ki so zaposleni z obdelovanjem zemlje in s produkcijo dobrin," je dejal Swanson. "To je Hooverjeva formula. Farmer in brezposelni delavec, njihove žene in otroci ne smejo biti deležni federalne podpore in Hooverju je popolnoma prav, če poginejo od vsega hudega. To je vprašanje, ki je povzročilo konflikt med senatom na eni strani in poslansko zbornico in Hooverjem na drugi. To je ironija, da si večje ni mogoče misliti. In vendar je bil Hoover izvoljen za predsednika, ker mu je ljudstvo pripisovalo zaslug, da je nasičeval evropske in druge narode z denarjem, ki ga je prejemal iz federalne blagajne. Takrat je bilo to čisto pravilno in dobro, sedaj, ko je potreba pomagati ameriškim državljanom, pa vodi obstrukcijo."

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNA SLOVENSKA NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Czecho \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be returned.

Member of the Federated Press

Deluje v oklepaju, na primer (Jan. 31, 1931), poleg vsakega besedila, ki vsebuje imena, da vam je s tem dovoljeno poslati svoj prispevek. Ponovno je prepovedano, da se vanj list ne odraža.

"Cheap"

Naši prijatelji, ki se nazivajo komuniste, imajo svoj način pobiranja brezposelnosti. Vsa po svoje, je rekel oni, ki je s svedrom kravo dri. Krava je bila mogoče odrta tudi na ta način, toda človek, ki pozna boljši način, bo rekel, da je to "cheap", smešen posel.

Komunisti ne zaupajo buržujskim županom, governerjem in poslancem. Niti malo ne. Vsi so ne le predstavniki slabega socialnega in ekonomskega sistema — kar je pravilno — temveč tudi slabi ljudje, vsi so fašisti, kar ni pošteno. Povprečni ameriški župan ali governer je lahko velik politični topeč, hipokrit in starogardist, lahko je korumpiran do mozga in servilni velebiznisu, a radi tega še ni fašist. Kljub temu jih komunisti nadlegujejo z deputacijami v imenu brezposelnih delavcev. Najprej jih krepko ozmerjajo z javne tribune ali v časopisnem kot fašiste in lopove prve vrste, nato pa gredo k njim z nekimi prošnjami ali zahtevami.

Pošiljanje deputacij in peticij k oblastnikom ni še nič slabega. To je v redu. Vprašanje pa je, kaj je namen mojega peticiranja. Ako zganjam delavce skupaj pred mestno hišo in nesem peticijo županu ali governerju z resnim namenom, da bom kaj dosegel za brezposelnost delavce, je to pravilno. Ako pa demonstriram in nahrulim oblastnika v pričakovanju, da me vrže skozi vrata in s tem opraviči moje nahruljenje ali me da zapreti, da bom potem igral "delavskega junaka in mučenika", tedaj je to nekaj popolnoma drugega, nekaj, kar morda pomaga le meni do slave in imena v časopisih — medtem, ko brezposelnim delavcem to prav nič ne pomaga.

In končno: ako je župan ali governer moj politični sovražnik, ki mu prav nič ne zaupam in še v naprej vem, da mi ne bo pomagal, čemu bi se ponižal do njega s peticijo? Kje je dolednost? Kje je dialektika?

Pred kratkim je skupina komunistov obiskala novega wisconsinškega governerja La Folletta v državni hiši v Madisonu. Preden so vstopili, so se ustavili na stopnicah in vodja je nagovoril mimoidoče. Kaj je govoril? Ošteval je governerja in našteval vse njegove resnice in izmišljene slabosti. Vodja je vsekakor dvomil, da ga La Follette vrže skozi vrata in zato mu je hotel dati povod. Pa se je zmotil. Governer je delegacijo prijazno sprejel, ponudil je vsakemu stol in mirno poslušal njihovo zahtevo, nakar je obljubil, da stori vse, kar mu mogoče, za brezposelne. Komunisti so odšli poparjeni in eden se je celo spozabil in rekel, da je novi governer "nice man". Tako je dolednost.

Mi ne bomo rekli, da je Philip La Follette "nice man", niti da je lopov in fašist. Pustili ga bomo na miru — rekli pa bomo delavcem, ki nas hočejo poslušati in ki hočejo sami sebi dobro, naj oni, ki so ga volili, zdaj zahtevajo od njega pomoči, če so v stiski. Ako pa ne bo pomoči, niti toliko kolikor bi lahko bilo v danih razmerah, tedaj naj pri bodočih volitvah volijo zavednega delavca z dobrim in poštenim delavskim programom.

Fašistična kultura? Je nikjer ni! Osem let še gospodarja fašizem v Italiji, toda na polju kulture ni niti trohice nič novega. Mussolinija je malo sram, pa je zadnje dni pozval italijanske intelektualce in umetnike, naj stvarjajo fašistično kulturo, da bo imel fašizem "kaj pokazati." Mussolini hoče, da bo fašizem renesansa (preporod) vsega italijanskega življenja in prelom z vsem, kar je starega v Italiji.

Benito zahteva preveč. Odkar je "izpustil na prosto" prijatelja Pija in mu izročil šole, je dal tudi prosto pot — katoliški kulturi v Italiji. Zadnja Pijeva enciklika je tipičen dokument te kulture. Kaj hoče Benito še več? Ali morejo fašisti stvariti kaj boljšega?

Gandhi je rekel pred par dnevi, da zmaga in svoboda Indije pride iz nebes. That settles the question!

Kongres bo kmalu brez dela. Ali ne bo dobro? ...

Glasovi iz nasebin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Obljube so se izpolnile Sharon, Pa. — Hooverjeva prosperiteta je res izpolnila. Vse obljube so se izpolnile: full envelope, polna jedina posoda; polni žepi denarja in zadovoljnost se bere iz vseh obrazov — kapitalističnih, saj so pretoklo leto prejeli največje dividende v zgodovini dežele.

In kakaj bi tudi ne bili zadovoljni, saj so se vse Hooverjeve obljube izpolnile — zopet kapitalistom, ki so ga postavili za prezidenta. Delavci smo šli na volišče samo zato, da smo drug drugega slepili, da je Amerika ljudovlada. Ko smo pa prišli na volišče, smo bili vsak svojih misli, verakega in političnega pripadništva.

No, kakaj bi tudi ne bili, saj imamo polno časopisov vseh vrst in narodnosti in vsak list zastopa svojo stranko in vsaka stranka je najboljša in vsaka obljube nebeske oblike na tem svetu. Nisem proti izobrazbi, dobrim časopisom ali knjigam — nikakor ne — pač pa sem zoper to, ker nekateri čitajo, pa se napčno naučijo iz njih. Namesto da bi se učili usmiljenja do svojega bližnjega, radodarnosti do siromakov, bratske ljubezni in složnosti, pa vidimo nevoščljivost, akodoželjnost, samoglavost in sobičnost.

Kaj nam koristi, ako se preganjamo med sabo radi pričanja ali politike, pa smo vsak svojega mišljenja, namesto da bi složno nastopili in napredovali v vseh ozirih. Star pregovor pravi, da slova jači, nesloga tlači. Vsa časopisna plaša, da je delavski, da izobrazuje in podučuje. No, ne rečem, da ne, ali koliko smo se pa naučili v zadnjih 20 letih? Toliko, da smo danes brez vsake delavske organizacije. Kapitalisti so vse razbili in danes lahko hodijo po delavcih svobodno, pa se nima delavec kje pritožiti. Plačajo nam kolikor hočejo. Delavec, ako dela, se komaj preživlja, ako pa zgubi delo, je izpostavljen gotovi lakoti, ker si ni mogel ničesar prihraniti. Ako si je pa slučajno pristradal par stotakov in jih vložil v banko, ki je potem propadla, je bil še ob tisto.

Torej kdo je tega kriv? Delavci sami, ker se ne brigajo zase, in ako se sami ne bomo, drugi se tudi gotovo ne bodo. Trgovci in mestni očetje so včasih vsaj malo ščitili delavce, danes pa sploh nič, posebno ne tujak na vzvodu, ker vidijo, da smo brezmočni.

Zato bi jaz priporočal vsem slovenakim časopisom in dopisovalcem, da se opusti napadanje, ker to nikomur ne koristi, pač pa se dela sovraštvo. Pustimo vsakemu svoje prepričanje in naj vsak sam sprevidi, kje in kaj je bolje. Učimo rajši slovo in bratstvo in bomo gotovo bolj napredovali. Vidim in slišim same napadanja na sebah, konvencijah in državnih zbornicah. Narod že neče več na seje hoditi in se že težko dobi uradnike, ker se boje kritike, pa bodisi pri družtvih ali unijah.

Ravno zato smo zgubili unije, ker smo se premalo brigali in nismo na seje hodili. Ko so uradniki videli, da med članstvom ni zanimanja, so delali pač kar so hoteli bodisi z blagajno ali drugače. Mi smo jih kritizirali, pa smo bili sami krivi in vse izgubili, kapitalisti so se pa smejali.

Prišlo je že tako daleč, da si kapitalisti in vladni uradniki belijo glave, kako bi se razmere spremenile, ker narod še lakote umira. Nekateri si jemljejo življenje sami in svojim družinam, ker so boje strašne smrti vsled glada. Odpomoč je v tem, da se skrjaja delovnik, da kapitalisti prenehajo kopčiti profite in da povisajo menze. To bi naredilo konec bedi.

Danes deset delavcev producira več kot sto delavcev pred dvajsetimi leti. Stroji delajo, delavci pa počivajo in stradajo. Zdravniška veda napreduje in zdravniki si belijo glave, kako bi pomagali ljudstvu do zdravia, kapitalisti ga pa ubijajo z lakoto. Kaj koristi revnemu delavcu vsa zdravniška veda, če nima denarja za zdravnika in zdravila

včasih zgodi, da niso socialisti krivi, da društvo daruje za socialistično gibanje. Tako se je zgodilo tudi pri tukajšnjem angleškem poslujočem društvu, da je nekdo, ki ni socialist, pojasnil situacijo glede spora pri Zarji v Clevelandu in društvu je daroval par dolarjev v obrambni sklad.

Največja hiba s socialisti je menda ta, da si včasih poleg izobrazbe privoščijo tudi malo zabave. Izobrazbe? Kaj še! V listu kot je Proletarec pišejo v Vščipcih prisrdomarije — sploh tako neizobraženo, da bi jih moralo biti sram. Njegov urednik jih pa še ilustrira s slikami, ki so že zdavnaj iz mode. ... Yes, še dosti izobrazbe potrebujemo, da bomo res socialisti, še več pa naši kritiki. — Frank Samsa.

"Pegica" v Detroitu Detroit. — Prosvetni klub Slovenskega doma priredi v nedeljo 1. marca v SDD na S. Artillery ave. krasno tridejanko "Pegica, srček moj." To igro je spisal John Hartley Manners v angleškem jeziku. Prestavil v slovenski jezik O. Šest.

Kdor si želi razvedrila, naj pride k tej prireditvi in gotov sem, da bo pozabil na hude čase, saj tedaj. V tej igri je toliko humorja, da je jako težko dobiti kaj podobnega.

V Scarboroughu na Angliškem je živel zelo bogata aristokratska družina Kingsworthova. Imeli so dve hčerki, Moniko in Angelo in edinega sina Nathaniela. V njihovi bližini se je nahajal preprost irski delavec Patrick O'Connell. Bil je zelo lep mladenič in tudi jezik je znal rabiti v pravem času. Večkrat je šel mimo Kingsworthove hiše in se zagledal v lepo Anglico, staro komaj 17 let. Večkrat je govoril in ker je bil zal fant, mu je tudi Angela rada odgovarjala.

Pregovor pravi, da se počasi daleč pride. Tako je tudi Patrick O'Connell prišel tako daleč, da je tudi Angelica naselila. Pobežnila je z njim od doma in se poročila. Ko so njeni domači izvedeli, kaj je storila, jo niso hoteli več videti in so jo popolnoma zavrgli. Odsla je s svojim možem v Ameriko in tam se jima je rodila hčerka, katero so krstili Margareta, a oče jo je klical le Peg. Patrick O'Connell pa ni imel nikjer nobenega uspeha, zato so tudi živel v velikem siromaštvu in to je pripomoglo, da je Angelica umrla in pustila otroka še v zibelki.

Tudi njen brat Nathaniel se ni dosti zmenil za dom, pustil je vse skup in šel v London. Nathaniel je bil izobražen, in v Londonu hitro obogatel. Ni še dolgo bival v mestu, ko dobi pismo od svoje sestre, katera mu je malo pred smrtjo pisala in ga prosila v največji bedi pomoči. Nathaniel je bil pa jako užaljen, ker si je mislil, da je sestra Angelica onečastila imo družine in je odgovoril jima kratko: Kakor si si postlala, tako ležiš.

Nikdar ni obiskal nobenega od svojih in tudi drugi niso njega. Tako so živel rastreseni po svetu. Nathaniel je ostal samec in proti koncu življenja se je večkrat spomnil svoje nesrečne sestre, a bilo je prepozno. Želel si je videti sestrično hčerko Pegico. To je bilo pa težko, ker pretekle je že precej let, odkar je umrla sestra in od takrat ni slišal niti glasu o njeni hčerki. Svojevemu advokatu je naročil naj poizve po Patrick O'Connellu in njegovi hčerki. Po dolgem času jih je izsledil v New Yorku, kamor sta se po 16 letih vrnila. Sporočil je Nathaniela in ta je takoj naročil, da se pošlje denar za pot in svojjo na očeta, da bi dovolil svoji hčerki, da ga obišče v Angliji, kar je oče tudi dovolil. A predno je prišla v London, je njen stric umrl. Pustil pa je testament, v katerem je določil Pegico za dediča. Ampak le pod pogoji, da ona ne sme izvedeti ničesar o pogojih testamenta do 21. leta, kar je pa ona zvedela že po enem mesecu. (Zakaj je to zvedela, boste videli v nedeljo 1. marca.)

Pustili smo na Kingsworthovini Maniko. Poročila se je z jako bogatim in odličnim gospodom Chiehestrom. Podedovala je po svojem očetu vse premoženje, in to je jako povečalo bogastvo njenega moža. Zadovolno sta živela z dvema otrokoma, Ethelo

in Alaricom. Bili so ponosni in se šteli med najimnejše ljudi, ali hoteli so biti še več kot ljudje; oblake so sprejemali le od katerega lorda ali kaj podobnega; preproste ljudi so prezirali do akrajnosti.

Anton Chesnik. Vest iz Moon Runa Crafton, Pa. — Da ne bo javnost mialla, da po moonrunski dopisniki vsi pospali, naj poročam novice iz te nasebine. Delavske razmere so pod ničlo. Premogovniki obratujejo le delno, nekateri po en dan v tednu, drugi nekoliko več, nekaj malih rokov pa obratuje vsak dan, ali služek je tako pičel, da ga ni vredno omenjati.

Slišal sem od članov društva št. 10 SSPZ, da priredijo na pustno soboto maskeradno veselico. Na programu imajo nekaj lepših daril za maske in je torej upati, da bo udeležba velika, ker bo to pristna starokranjska predpustna zabava. Kdor se hoče prav po domače zabavati, naj se udeleži te veselice. Socialistični klub št. 175 v Moon Runu se tudi prebujajo iz spanja in se pripravljajo, da priredijo po veliki noči veselico z igro. Igra bo tridejanka "Trije ptički", v kateri nastopajo krojač, urar in "priskrovec". Ta igra je vseskozi smešna in se bo vsak od srca nasmajal, ki jo bo videl. Datum še ni določen, izbrani pa so že igralci in vloge so že tudi v delu. O programu se bo poročalo pravočasno. Poročati imam tudi novico o velikem pikniku, ki ga prirede skupna društva (pet po številu) in soc. klub dne 4. julija. Izvoljeni so že odbori in pri vseh organizacijah so že pridno na delu. O programu bo poročano pozneje. Okoliška društva se prosijo, da bi ne prirejali svojih zabav na ta dan radi boljsega uspeha te priredbe. V soboto 31. jan. sta se poročila Frank Mihon in Mary Kodrich. Obilo sreče v zakonskem stanu! — Jakob Škerl. Vabilo na sejo West Allis, Wis. — Uljudno se vabi vse članice društva Venera št. 192 SNPJ, da se udeležijo redne mesečne seje dne 9. febr. zvečer. Odbor, ki skrbi za zabavo po seji, obljublja, da bo na programu po sebi spet "luktano", kot je bilo na prošli seji, ki je končala s petjem. Za društvo št. 192. — Christina Moseley.

Prostitucija in proletariat

(Po Rühle, "Kultur und Sittengeschichte des Proletariats" —ef.)

(Nadaljevanje in konec.)

Revna deklica, ki strada in zmruže, s katero slabo in zaničljivo postopajo, ki mora preživeti vse strahote bede, zapuščenosti in ponižanja, lahko zabrede v prodajanje svojega telesa, če česar si obeta lahak zaslužek, lepo obleke, brezdelno življenje. Na vaak način pride prej na to pot revno nego bogato deklet, ki ima itak vsaj kaj dovolj.

Seveda pa ne odločajo pri tem samo sosebinski, temveč tudi psihološki momenti in nagibi. Ne da se utajiti dejstva, da postanejo prostitutke tudi deklice, ki niso poznale materialne bede in pritiska zoprnih življenjskih razmer. Obratno je zopet nedvomno dejstvo, da ne zabredejo v prostitucijo deklice in žene kljub temu, da žive v najstrašnejši bedi in v najbolj obupnih razmerah.

Opazovanje uči, da so prostitutke čisto bitja s močnim življenjskim nagonom, toda s pomanjkljivim življenjskim pogumom. Predvsem jim manjka poguma za žensko vlogo: gospodinje, zakonske žene, matere. Iz katerega koli vzroka se boje ženske usode. Morda so v domu svojih staršev videle slab zakon, morda so bile priče, kako je oče surovo postopal s materjo, kako je bila mati večno mučena, nikoli izprežena domača žival. Zagrabila jih je groza pred tako usodo in nezavestno je v njih do zore sklep, da se izognejo taki usodi, da se izognejo svoji zakonski in materinski dolžnosti. Morda je bila deklica zastopavljana na svojih brati in sestrami, zaničevana od močnejših otrok, pretepana od dečkov — skratka, morda je občutila, kako težko življenje čaka deklet in koliko boljše je moškim. Njena želja biti kakor možki — jo je zapejala v posku, da dela enako kakor možki vsaj v spolnem življenju: biti spolno prosta kakor možki, doživljati ljubavne pustolovščine, ne imeti nobenih ženskih dolžnosti, ne biti gospodinja in mati — to je postala nejasna, čustvena vsebina njene ideala.

S tem je pa že bilo pripravljeno duševno razpoloženje za življensko nalogo, ki se izrpa v izpolnjevanju ženske vloge. Ostalo so poskrbele socialne okolščine. Duševno tako razpoloženo deklet lajše podleže bedi, postane bližje žrtve zapeljavanja, pride prej na kriv pot nego deklet, ki ima pogum, da gre po življenjski poti žene. Zato najhujša beda ne vodi nujno v prostitucijo in obratno je prostitucija morda brez direktnih socialno-gospodarskih vzrokov.

Indirektno vsekakor pridemo do tega, da so tudi psihološki momenti odvisni od socialnih razmer. In deklica, ki se je skušala izogniti svoji ženski vlogi, doživlja izkušnjo, da ostane navezana na socialne zakone. V svojem računu se je zmotila. Prostitutka, ki se ni hotela navezati na zakonskega moža, se mora prajati vsemu moškemu svetu. Postala je žrtve tragične zmore. Toda, še preden to spozna, za njo več vrnitve. Ona pa ni postala sama sužnja vsega moškega sveta, temveč dobila je še novega gospodarja; policijo. Prostitutka se mora ravnati po raznih policijskih predpisih. Sme hoditi le po nekaterih cestah, obiskovati določene lokale, iti iz stanovanja ob določenem času, stanovati v določenih ulicah ali hišah, mora se dati redno zdravniško preiskovati itd. Hotela je ubežati sužnosti gospodinjstva in tovarne, pa je zapadla v tisočkrat hujšo in nečastnejšo sužnost prostitucije.

Na nobenem drugem življenjskem polju proletariat tako pod vplivom meščanske moralne kakor baš v spolnem življenju.

Tu vlada čisto pravi srednji vek. Niti govora ni o lastni proletarski orientaciji in vprašanju spolnosti in zakonskega življenja. Ni sledu o poskusih za ustvaritev lastne spolne in družinske morale. Izobražena vrhnja plast proletariata se je v najboljšem slučaju povzpela do površnega liberalizma prvotnega meščanstva. Ta zaostalec je brez dvoma ogromna ovira napredku svobodnega delavskega gibanja. Kdor je duševno lele na stopnji feudalnega kmetu, duhovno komaj na stopnji povprečnega malomeščana, ne more s pridom služiti delavski stvari. Kaj naj počne tak človek z novim socialnim redom, z izpremenjenimi oblikami življenja? Vsa zunanja svoboda je za njega prazna, brezpomembna, dokler človek v svoji notranjosti srednjeveško star in nekulturen.

Ker povprečni proletarec še danes meščansko misli, čuti in presoja, je tudi njegovo stališče do spolnosti in prostitucije popolnoma meščansko. Namesto da bi razumel prostitucijo kot pojav družinskih razmer, pozna na žensko samo zaničevanje do prostitutke, na tistem jo pa čisto lače kot pobotna žival. Radi družinskega življenja je žal večinoma tako, da mož pozna ženo le kot delovno moč, žena pa čisto tudi nimajo nobenega razumevanja za kakav višji stremeljenja. Ker je tako, pa ne more biti pravega tovarništva. Brez tovarništva, brez ljubezni, brez sodelovanja, brez smisla za stranzjo človeško kulturo ne more biti sreče.

V knjigah se bere, da se tozadevne razmere med delavsko mladino v Nemčiji boljajo. To je verjetno. Kjer je proletarska ideja v vzklija v človeških srcih, kjer socializem in socialnost nista več samo neki frazi brez korenin v človeku: samem, tam ponehava biti človek, tam izginja prostitucija duha in telesa.

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

ELIK PROMET V ZASTAVJALNICI LJUBLJANE

ani je zastavilo svoje stvari krog 60.000 ljudi — povečini uradniki in obrtniki. Največ prometa v obdobju

Ljubljana, 19. Jan. 1931.

Ena izmed humanitarnih ustanov Ljubljane je tudi Zastavjalni urad, kamor se zatekajo stiski ljudje s svojimi dragostmi, za katere dobe nekoli odkupnine. Je pa ta zavod tudi dobrikanosen, zakaj za primerno blago ti izplačajo le majno vrednost, mnogo nižjo od cene. Če si v stiski, vzameš svojo zlato uro — že jo imaš — opiš v zastavjalnico, kjer ti jo zanj zveš kovačev. Če ti rok ne vrne denarja, izbiš uro, ki jo potem zastavjalnica na javni dražbi proda in jeje mnogo več. Tako je ta zavod zelo dobrikanosen zavod. Ene stopiš v skladišče zastavjalnice, kamor sranjujejo vse priseno blago, najdeš v njih sahi zlatin in srebrnin za 15 milijonov, a zavod je izplačal zanje 3 milijone Din. Poslovanje torej zelo trgovsko, s velikimi ofitom.

Po obiskovanju tega zavoda, da tudi sklepati na gmetni potaj prebivalstva. Največ se te zavoda poslužujejo Ljubljani, pa tudi od drugod prihajajo zastavljati svoje stvari. Vsek in običe zastavjalnice krog 10 ljudi, v dnevnih pred dražbo do 300. Tem izplačajo dnevno krog 25.000 Din posojila. Največ posojil je od 30 do 100 dinarjev, znak, da hodijo v zavod največ revnejši sloji, ki ne premorejo takih dragocenosti, da bi vod plačeval zanje nad 100 Din. Lani vse leto je obiskalo zastavjalnico krog 60.000 ljudi, stopani so vsi sloji, a največ obrtnikov in uradnikov. Če bi bolj natančno pregledali statistiko, bi gotovo ugotovili, da med uradniki v večini državljanov uradniki. Ti nosijo v zastavjalnico svoje lepe stvari za par večev. Tudi študentje se pogosto zatečejo v zastavjalnico, sicer imajo nekateri kar pravo, da nesejo pomladi svoje zimne suknje, ki jih pred zimno dvignejo. Seveda ne v zavoro od slernega, suknja moro biti že precej dobra, da dajo stotak ali dva. In kadar omare za obleko polne, ne rejemajo tudi najboljsh suknj več.

Zanimivo je tudi, da običe zastavjalnico največ ljudi v spustu. Teda so zabave, ljudje hodijo na veselice, uradniki obrtniki vendar ne bodo izpuščali obrtniških veselje in razredut ter maskerad — pa brajo znositi precej blaga v zastavjalnico, da imajo denar za selice.

Delavcev se v zastavjalnico asi zelo malo, ker ti nimajoesar, za kar bi jim zavod plačal sploh kakršnega kovača. (Kot je deset dinarjev). Tako je zastavjalnica predvsem zateče ljudje, ki govorijo, da so iz bliže hiše in ki hočejo biti vsak način na nivoju "mešanskega življenja". To je zavod eligenca.

Redukcije se nadaljujejo V zimski sezoni izgubijo manevsi zidarji zaslužek. Stavbsezona se z nastopom mraza omega konča, zidarski delavci stavbah postanejo brezposel. Čakati morajo pomladi.

Docela verjetno pa bi bilo, da bili zaposleni po zimi vsaj ruji in pletilke jopičev in nogar. Saj to vendar sezonsko delo, nasprotno, rudarji delajo s znanovanjem, prav kakor polen in pletilke jopičev odpušajo. V Ljubljani ima Dragotin Hričtovarni pletenin, ki zaposluje krog 200 delavk in nekaj dekcev. S svojimi izdelki je ta tovarna zakladala razne sosodne nave in domač konzum. Toda saj ji je začelo primanjkovati delavcev in zato je tovarna emala, da rajši odpušči nekaj delavk, kakor pa da utrpi izgubo. Pa je prejšnji teden odpuščila 10 delavk, ta teden pa spet 20, tako torej 30 delavk, to je svojih delovnih moči. Po-

Ljubljanski mestni avtobusi v likvidaciji. — Ker se je Ljubljana znatno razširila, siromašna tramvajaska proga pa je ostala prav tako kratka kot pred vojno, so mnogi privatniki osnovali avtobusna podjetja, ki vežejo posamezna oddaljena predmestja ter bližnje okolice Ljubljane. Mestna občina je potem sama uvedla avtobusne proge, a ni mogla konkurirati s privatniki. Delala je doselej dve leti, zdaj pa bo avtobuse likvidirala. Eno progbo je že prodala privatni avtobusni družbi, prav tako pa bo prodala tudi druge. Avtobusi mestni so polomljeni, režija je bila visoka, dohodkov malo, pasivnost je bila visoka. In tako mora mesto avtobusno omrežje preiti v privatne roke.

"Na zapadu nič novega". — Kot smo poročali, je višja cenzurna komisija potrdila prepoved filma "Na zapadu nič novega". Lastniki kinov so menda vložili še priziv na vladnega predsednika, ki je še zadnja instanca, ki lahko zavrne to prepoved. Tega pa sploh ni pričakovati, zakaj general Živkovič kot predsednik vlade, bo gotovo potrdil ta antiliteraristični film. Remarqueov film "Na zapadu nič novega" je prepovedan v Nemčiji, Avstriji, Italiji, Madžarski, Jugoslaviji, drugod je pa za zdaj dovoljen. Na Češkem, ki je naša zvesta zavesnica, film ni prepovedan.

Brezposelni umirajo za lakoto. — Dne 16. jan. se je v Mariboru na Kralja Petra trgu zgrudil od oslabelosti na tla 30-letni delavec Franc Križanič, ki nima stanovanja ne službe. Od pomanjkanja mu je postalo slabo in se je onesvestil. V Knežovi ulici je 40-letni Velak prav tako padel v nezavest za lakoto. V Ljubljani je opaziti podobne stvari prav tako zelo pogosto. — V Splitu se je na cesti zgrudil in umrl brezposelni pekovski pomočnik F. Moder. V njegovem žepu so našli prošnjo za brezposelno podporo. — To so primeri, ki dajo misliti. Problemu brezposelnosti in podpiranja brezposelnih bo treba posvetiti več skrbi. Najmanj, kar bi se lahko storilo, je to, da se brezposelnim izplačuje podpore iz fonda za brezposelnost, ki ga plačujejo vsi delavci in delavke, ne pa da koncem leta prebitke ščejejo v rezervo, brezposelni pa padajo od lakote in nezavest in smrti!

Slikar Matija Jama je te dni razstavjal svoje slike v Zagrebu, kjer je dosegel priznanje pri publici in kritiki. Zdaj je to svojo razstavo, ki šteje blizu 100 slik in studij, prenesel v Ljubljano ter je bila večeraj njegova razstava otvorjena. Slikar Jama je prvič razstavjal že pred 30 leti, ta razstava pa nam kaže slikarsko zbirko njegovih zadnjih dveh let. Razstavljeni so motivi od Alp do Plitviških jezer. Jama je samotarski slikar, on živi pretežno sam zase, ne družil se z umetniškimi družbami, ne govori veliko, sam hodi po ulicah in pokrajinah s svojo pelerino večno pod pazduho in slika. Upati je, da bo dosegel Jama, ki je lani po časopisih napovedal razprodajo svojih slik po znižanih cenah in na obroke, kakor trgovce, s to razstavo uspeh pri kritiki in publici, moralni in gmetni uspeh. To mu je vsekakor želeli.

Borba z vlomilcema na strehi. — To je bilo nekako filmsko: natakarska restavracije Plzenski dvor v Mariboru je zvečer v svoji sobi opazila, da kezeta dva vlomilca vanjo. Obvestila je goste in restavraterja, poklicali so stražnika in začela se je gonja. Vlomilca sta iz sobe splezala na streho, stražniki za njima. Ona dva sta tekla po strehah od ene do druge, z ene na drugo, razkrivala streho ter metala opeko v preganjajce, splezala skozi odprtino v strehi na podstrešje, od spodaj so planili preganjajci in tako med dvema ognjema so končno vendarle oba prijeli in zvezali. Sta to 23-letni ključavnčarski pomočnik Vido Karva in 28-letni mizarski pomočnik Rudolf Kranjc. Policija sumi, da imata več vlomov na grbi ter ju je predala zaporom. Maribor pa pravi, da se je policija spet izkazala in da je naredila "dober plen."

Otrok se zadušil. — Na Polenzaku je prišlo do tragične smrti komaj 13 let stare deklice. Vinčarka Sešekova je zvečer spravila deklico spat ter zakurila v peči ter odšla zdoma k sosedovim, da zmelje nekaj žita. Med

Zlato odpravi vnetje sklepov Ze v srednjem veku so uporabljali razne zlahne kovine in celo združene bisere baje kot prav uspešna zdravila proti raznim boleznim. Srebro je v svojih solnatih spojinah (n. pr. lapis), kakor tudi v kovinskem stanju danes prav važen činitelj v zakladu zdravil. Tudi z zlatom je poskušala moderna veda zdraviti in sicer najprej jetiko, vendar pa se ni moglo to zdravljenje uveljaviti, ker so nastopile po nekem zdravljenju neljube motnje. V boju proti govavosti ali lepri, kakor tudi proti sifilisu se je pa zlato izredno obneslo. Novejša raziskavanja celo potrjujejo domnevo, da igra zlato v človeškem telesu prav fiziološko (živilsko) vlogo, ker ga nahajamo v raznih hranilih; tudi kažejo človeški organi prav očitno enakomernost obsega na zlato.

Zadnji čas je poskušal slavni profesor Bier na berlinski kirurški kliniki zdraviti z zlatom trajna (kronična) vnetja sklepne zlate spojine. Do malega pri vseh bolnikih so se pokazali učinki podobno, kakor jih našli smo pri vtrčevanju telesu tujih beljakovin. Uspehi zdravljenja z zlatom so pri trajnih vnetjih sklepov v splošnem zelo ugodni. Vpliv zlata pri kakih obolenjih sklepov se je izkazal za trajnega, obstoji pa v tem, da se ojačijo odporne sile telesa. Tudi pri očitno brezupnih primerih se smatra zlato v zvezi z drugimi primernimi načini še vedno uspeh obetajoče. Če pa nima telo kar nikakršnih obrambnih moči več, seveda zlato odpove.

Zdravljenje z zlatom prinese sicer tudi postranske pojave kakor vročice, izpuščaje in slinico, vendar podpirajo le-ti zdravljenje in se, če treba, prav lahko uklonijo. Da bi prišlo zaradi njih do resnih poškodb, doselej še ni bilo opaziti. Uspehi zdravljenja so izredno ugodni, tako da smo dobili v zlato dragoceno sredstvo proti trajnim vnetjem sklepov. Tudi pri zlatu se je torej, kakor že prej pri marsikaterem zdravilu, ki je bilo v davnih letih slovito, izkazalo, da njegova slava ni bila brez dejanske podlage.

Prva vesmirska raketa

Vesti o raketah in ekspedicijah v vesmirju so zadnji čas utihle, česar pa ni tolmačiti tako, kakor da se znanstveniki in tehniki s stem vprašanjem nič več ne bavijo. Nasprotno. Problem se študira še z večjo intenzivnostjo, samo senzacije ni več, ker še ni prišlo do konkretnih dejanj, ki edina zanimajo ljudi.

Po vsej priliki bomo v kratkem doživeli izstrelitev prve rakete, ki bo nekaka predhodnica bodočih vesmirskih raket in vesmirskih ladij. Ameriški profesor dr. Lyon namerava namreč že v prihodnjih tednih spustiti z Monte Redorta v Italiji raketo, ki naj bi dosegla doselej največjo višino nad zemljo.

Dr. Lyon je konstruiral in zgradil doselej že osem vesmirskih raket, od katerih pa se je dvignila samo ena, s katero je dosegel višinski rekord. Raketa, ki jo namerava izstreliti sedaj, pomeni le poskus za poznejše osnutke in delo. Raketa se mora po teoretičnih računih dvigniti najmanj 100 km visoko v strato. sfero, kjer bodo v njej shranjeni instrumenti avtomatično beležili temperaturo, gostoto in sestavo zraka. Kolikšne važnosti utegnejo biti ti podatki za snovanje poznejših ekspedicij v vesmirje, se lahko sklepa iz tega, da sedaj še ne vemo ničesar natančnega o prilikah v ozračju, za višine preko 30 kilometrov. Redistrični baloni so se sicer že čisto povzpeli tako visoko, toda vrtili so se, ne da bi instrumenti kaj prida zabeležili. Raketa pa z lahkoto prode v stratosfero, ker ni vezana na ozračje kakor balon, letalo ali zračna ladja. Bal nasprotno; v razredčenem zraku ali pa v brezračju doseže raketa največje brzine in višine.

Raketa, ki jo namerava izstreliti dr. Lyon v Italiji, je po važnosti precej podobna granati. Tem se je peč doma zelo razgrnela, vnelo se je perilo, ki se je sušilo ob peči in gosti dim je dušil hčerko. Ko se je mati vrnila, našla je hčerko mrtvo na tleh, sobo pa polno dima.

Zlato odpravi vnetje sklepov

Doiga je skoro tri metre in tehta kompletna z vsemi aparati 56 kg. Plinč rakete je iz jekla in aluminija, konica pa iz posebno lahkega berilija. V konici je tudi prostor za registrirne aparate. Ko doseže raketa najvišjo točko, je preskrbljeno, da se konica avtomatično odpre in sprosti v njej shranjeno večje padalo, ki izveče iz okrova beležne aparate. Zgorela raketa pade nato na zemljo, padalo pa se s aparati počasi spušta proti tlem. S posebno pripravo je tudi preskrbljeno, da veter dragocenih instrumentov ne more zanesi predaleč.

Gradnja rakete, nje transport in izstrelitev bo vse skupaj veljalo okroglo 170.000 dolarjev. Dve tretjini te vate je irtvoval dr. Lyon sam, ostalo pa je prispeval neki ameriški znanstveni zavod. V primeru, da se poskusa telesa prav fiziološko (živilsko) vlogo, ker ga nahajamo v raznih hranilih; tudi kažejo človeški organi prav očitno enakomernost obsega na zlato.

Dr. Lyon, v katerega se sedaj obračajo oči vsega kulturnega sveta, je dejal o problemu vesmirskega vođenj na splošno tole: "Prepričan sem, da vodi pot do vesmirske rakete, ki bo prevajala ljudi, samo preko registrirne rakete. Polet v vesmirje nikakor ni vprašanje brzine, marveč vprašanje pospeška. Pospešek se mora namreč gibati v mejah, ki jih prenese človeški organizem in ki jih iz poskusov dobro poznamo. Brzina se mora stopnjevati tedaj le polagoma. Ker zaradi tega rakete ni mogoče izstreliti, marveč mora nositi gorilno strelivo s seboj, bo treba šele najti pripravno eksplozivno snov, kar po vsej priliki ne pojde tako lahko. Treba bo premagati še mnogo tehničnih ovir, a za temi pride kot glavno še finančno vprašanje. Zgradba vesmirske ladje bi veljala po računih dr. Lyona najmanj 50 milijonov dolarjev.

Unija postavlja hišo v osmih urah

Charleaton, W. Va. — Organizirani delavci so tu postavili hišo v osmih urah. Na delu je bilo 30 tesarjev, 10 zidarjev, šest pomagačev in delovodja. Hišo je zgradila delavska unija svojemu staremu članu, ki se je doslej potikal po dobrodelnih zavodih.

Farme prodajajo radi neplačanih davkov

Haycreek, Mont. — V prošlih šestih mesecih je bilo v tujaknjni okolici prodanih 27 farm, ker niso mogli lastniki zmagovati davkov, ki so od leta do leta narasčali.

Slovenska Narodna Podporna Jednota Ustanovljena 9. aprila 1904 Inskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

GLAVNI ODBOR S. N. P. J. UPRAVNI ODBOR: VINCENT CAINKAR, predsednik... 2057 S. Lawrence Ave., Chicago, Ill. FRED A. VIDER, gl. tajnik... 2057 S. Lawrence Ave., Chicago, Ill. SLAB NOVAK, tajnik bol. oddelka... 2057 S. Lawrence Ave., Chicago, Ill. JOHN VOGRICH, gl. blagajnik... 2057 S. Lawrence Ave., Chicago, Ill. FILIP GODINA, upravitelj glavnih... 2057 S. Lawrence Ave., Chicago, Ill. JOHN MOLEK, srednik glavnih... 2057 S. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

OBOROBNKI ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 606 Russell Ave., Johnstown, Pa. DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1287 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill. JOHN J. ZAVERTNIK, gl. upravnik... 874 W. 20th St., Chicago, Ill.

GOŠPODARSKI ODBOR: FRANK ALBEE, predsednik... 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill. JOHN OLIP... 2021 W. 97th St., Chicago, Ill. JOSEPH BISKOVIC... 1000 E. 74th Street, Cleveland, Ohio.

POBOTNI ODBOR: JOHN GORŠEK, predsednik... 414 W. Hay St., Springfield, Ill. ANTON ŠULAR... Box 27, Arma, Kaha. JOHN TRČELJ... Box 297, Sylvania, Pa. FRANK PODBOJ... Box 61, Park Hill, Pa. FRANCIS ZAKOVŠEK... 1016 Adams St., No. Chicago, Ill.

OBOROBNKI KAPITANJE: JEROME SREBNIK, prvo okrožje... 127 Main Ave., W. Allentown, Pa. JOHN LOEAK JR., drugo okrožje... 605 E. 102nd St., Cleveland, Ohio. FRANK KLUM, tretje okrožje... Box 698, Chicago, Minn. JOSEPH BRATKOVICH, četrto okrožje... R. E. S. Pittsburg, Kans. FRANK KLOPČIC, peto okrožje... Box 153, Rock Springs, Wyo.

NADBORNI ODBOR: FRANK BAITE, predsednik... 2020 W. 20th St., Chicago, Ill. ALBERT HRAT... 1015 W. Pierce St., Milwaukee, Wis. MICHAEL PLESCH... 516 Madison Ave., N. S., Pittsburgh, Pa.

Demonstracije brezposelnih v Philadelphiji Philadelphia, Pa. — Pohod brezposelnih, ki ga je organiziral Svet za brezposelne, pred mestno hišo, se je končal mirno, ker se policija ni vmešavala v demonstracije. Ko so brezposelni dospeli pred mestno hišo, so poslali svojo delegacijo, da predložijo zahteve za odlično akcijo. Ker je župan Mackey par dni prej odptoval na počitnice v Florido, so mestni očetje sprejeli delegacijo, ki je zahtevala, da mestna vlada določi takoj deset milijonov dolarjev v odlično brezposelnim. Doblili so odgovor, da je kaj takega nemogoče, ker je mestna blagajna do malega izčrpana in se obeta velik deficit.

Advertisement for 'NE BOJTE SE, BOJ PROTI "FLU!"' featuring a cartoon of a man fighting a large 'FLU' monster. Text includes: 'AKO JE KEDAJ, stara rečenica "Preprečitev je boljša od zdravljenja" bila na mestu, tedaj je v sedanjih dneh, ko čitamo poročila iz vseh krajev dežele, da je "Flu" že ravno milejša razgrajajoča skoro povsod. Valjko zmeši se oglašja kot gotovo pomoč v slučajih influence in gripe, ampak državne zdravstvene autoritete v Washingtonu, D. C., pravično branijo in jih preganjajo. Ni ga takovskega posebnega zdravila, ki bi pregnalo influence takoj ko vas pograbl. Ko ste polni influence, tedaj edino sredstvo je, da ostanete v postelji in pokličete zdravnika. Je pa nekaj drugega kar lahko naredite. Vi lahko zavarujete vaš život in tako preprečite napad influence. Ta taktika je boljša, ker v nikdar ne veste kako vas bo napadel flu in kakšna komplikacija bodo nastale. Trinerjevo grenko vino je najboljši jafevalce vašega života. Zakaj? Mali dobro premišljen predosek vam da odgovor.

Med slastimi odredbami za dneva influence objavljeno vsako leto od ranih zdravstvenih oddelkov, eden najvažnejših je: VARUJTE SE ZAPETNICE IN DRŽITE ČREVA DELUJOČA! Dnevno odličje (črev polja vate moč in vam sposti najbolj nadomestilo pomoč boriti se pri nevarnosti influence. Život z uprtnico je kaj lahko dosegljiv od flu. Ako jemljete redno Trinerjevo grenko vino v malih količinah, vaša čreva bodo redno odvajala.

Ip poleg vsega tega je še en važen moment! Ljudski zdravstveni znanstveniki so spornost, da najhujše epidemije, ki lahko nastane, je epidemija strahu. V prošlih valovih influence, je strah umiril več ljudi kot pa influence same. Početek boječnosti je zelo destruktiven za prebavnost, in notranje protake. Ampak ako vzamete Trinerjevo grenko vino, vam da to zdravilo početek zadovoljstva in gotovosti, ki skoro prečene vas ovire proti infekciji.

Vseled tega zahtevati vživati TRINERJEVO GRENKO VINO tako, upoštevajte vse druge važne navete varnosti (kot prevelike mnotice ljudi, preveč vročih sob, brezposajne kašljanja in kihanja, itd), in potem gresite prav lahko brez strahu skoli to nevarno setono!

Vsak lekarnar ima Trinerjevo grenko vino v zalogi. Vi lahko dobite malo ali veliko steklenico sedaj, ampak sledite navodilom!

Advertisement for 'NE BOJTE SE, BOJ PROTI "FLU!"' featuring a cartoon of a man fighting a large 'FLU' monster. Text includes: 'AKO JE KEDAJ, stara rečenica "Preprečitev je boljša od zdravljenja" bila na mestu, tedaj je v sedanjih dneh, ko čitamo poročila iz vseh krajev dežele, da je "Flu" že ravno milejša razgrajajoča skoro povsod. Valjko zmeši se oglašja kot gotovo pomoč v slučajih influence in gripe, ampak državne zdravstvene autoritete v Washingtonu, D. C., pravično branijo in jih preganjajo. Ni ga takovskega posebnega zdravila, ki bi pregnalo influence takoj ko vas pograbl. Ko ste polni influence, tedaj edino sredstvo je, da ostanete v postelji in pokličete zdravnika. Je pa nekaj drugega kar lahko naredite. Vi lahko zavarujete vaš život in tako preprečite napad influence. Ta taktika je boljša, ker v nikdar ne veste kako vas bo napadel flu in kakšna komplikacija bodo nastale. Trinerjevo grenko vino je najboljši jafevalce vašega života. Zakaj? Mali dobro premišljen predosek vam da odgovor.

Tone Cufar:

LJUBEZENSKA PISMA DELAVCA IN DELAVKE

Kakor mi povedo, se je zgodaj oženil in še ni star. Prva hčerka je šoli odrasla in v neki mali tvornici nekaj malega zaslužila...

Morda se bo držal še nekaj časa, se prebija skozi dolge noči in nadične dneve, toda neizogibno slovo mora priti. Nihče več ga ne prepriča, kal smrti je v njem premočna...

A vendar. Umri bo, pokopali ga bodo, njegovo družino pa pogladi iz stanovanja. Tako se tu vedno zgodi ter ni nič nenavadnega.

Majda predraga, ne morem si kaj, da Ti toliko omenjam žalostno usodo te družine. S tem, da sem jim storil drobčkanu uslugo in se potem pri njih zamudil, se mi je izgubila volja...

Kdor to mračno vprašanje globo razmišlja, ga mora spreleteti drget strahu, posebno, če za svoja bitja vprašuje. Za svojo lastno kri, za male otročiče, ki strmeč motrijo hirajočega očeta...

Glej, Majda, pri teh otrocih sem se ne hote vprašal, kam bo koga izmed njih vodila življenska pot. Tisoče otrok sem videl, pa si takega vprašanja še nisem tako resno zadal.

magali šibkost svojih teles. Le težko se polotijo drugih potov, drnjejih, mojim podobnih. Pa kaj bi ugibal o njih. Kakor je z drugimi, tako bo tudi z njimi na kak način.

Bolj ko dečki, me deklici zanimata. Starjšo sem Ti že omenil. Delati mora, pa že pobolehava in ji morda niti mladost ni vsa sojena. A če ji je, bo le žalostna mladost.

Druga kaše med vsemi še največ zdravja in moči, morda bo zavrela v ljubko rožo. V prikopno dekle. V vabljivo bitje. Z njo se utegne marsikaj zgoditi. Ali pa nič. Kdo ve?

Ko bo pa večja, ji nič hudega ne privoščim. Ob Tebi sem spoznal trpljenje preizkušene dekleta in bi rad, da je vsem deklicam prizaneseno.

Ti se še zdaj mučiš s tem, kar Te je bicalo, pa to ni prav. Naj bo dovolj težav, naj se Ti enkrat vendarle odpre neskaljeno uživanje veselja. A ne misli, Majdica ljubljenca, da hočem, da na mamu pozabiš. Želim le, da se končno umiriš in si ne ustvarjaš prežalostnih ur, ki ničesar v dobro ne spreminja, pač pa lahko skvarijo Tvoje zdravje.

Zdaj Te pa sploh ne more. Majda moja, takole na potepuških potih, pri delu in tudi zdaj v železarni, se nudi mnogo prilik, da človek vidi strta življenja. Do kraja zavošena. O maršalko bi lahko pripovedoval in Ti še morda bom. Kar v naši sobi imamo brodolomca, ki se ne bo sam s sabo našel.

(Dolge priredbe)

Se vedno so vpili bravo našemu Pytlasu, ko je orkester pričel igrati nekaj švicarskega.

Oče je odgovoril na to: Ba! Kaj je mogel pomeniti take "ba"? Medtem se je zgodilo nekaj, kar je prepričalo celo našega očeta, sploh starše in sploh vse skupaj.

Bazinski, ki je ostal v razredu Sidoli, je obenem postal Pytlasinski. Hodil je v cirk vsak dan in se je imenitno razumel na francosko borbo.

Med vsemi odmorimi smo se v razredu borili. Potem doma s bratom. Bazinski je pravil, da "naš Pytlas" polovi atlete vseh narodnosti kakor vžigalce.

Bazinski je pokazal, kakšne mislice ima Neuman, a kakšne Pytlasinski. Za tega je natogoval iz vseh sil, za Neumana le do polovice.

"Toda," je dodal in to nas je zelo vznemirjalo, "tu odločuje tudi še spretnost..." Izkazalo se je, da še naš oče tudi razume na atlete. Ko je prišel časopis, je naglo razgrnil zadnjo stran in rekel na glas do mame: "No, no, Neuman ne zadržuje prav nič za Pytlasinskim v dviganju uteži."

Tedaj smo se vrgli očetu za vrat z vzklikom: "V cirk!" Zganil je časopis, rekel: "No, dobro," in naslednjega dne smo šli.

Na "Cirkuski" ulici sva si dala z bratom častno besedo in to zares, da nikdar več v življenju ne bova šla v cirk, ako naš Pytlas ne zmaga. Priznati pa moram, da sva takaj pri vstopu pozabila na Pytlasa, na Neumana in na vse, kajti cirk nama je "strašno" ugajal.

Dihal je. Kakor po konjih, kakor po vasi, kakor po bonbonih. Arena je bila na sredi, jasno, okrogla, posuta s peskom. Okrog in okrog ograja, arebrno pobarvana. Na vseh galerijah, prav do stropa, je bilo ljudi, ljudi brez konca.

Drabno kepico, ki me je zadelo v rovak, sem si shranil v šep. Česa vsega ni bilo tam! Zonglerji, telovadci, tri sestre na trapezih.

Mama ni hotela gledati kljub temu, da so imeli nad areno razprostrto mrežo. Med odmorom smo odšli k hlevom.

Bil je tu divji lev, rjavi medved, veliko psov v krasnih aksamičnih plaščih. Irsek je pravil, da so modri "najmanj" kot ljudje. Besedico "najmanj" je ponovil dvakrat.

Konji, ponyji, oslički. Dajali so jim korenje. Na nobenem godovanju se nismo počutili tako kot v tem cirkuskem hlevu. Irsek je dejal, da to, če živali ne govore, ne dokazuje ničesar, kajti gotovo se vsega spominjajo.

Začelo je zvoniti, vrnilo smo se na svoja mesta. Oče se je popravljal na sedežu in vzdihnil: "No, sedaj bi bil že čas za našega Pytlasa."

Irzka in mene je naglo mrzilo spreletelo. Pozabila sva bila na to borbo!

Orkester je pričel igrati sokolsko korčnico. Česa hip so se razgrnile zavese in izmed njih je stopil — sam Pytlasinski. Bil je v črni trikoju, čez prsi je imel belo-rdeči trak. Poljska barva.

Ves cirk je vzkliknil od radosti in vpil bravo. Irsek me je stisnil za roko in spenil: "On zmaga!"

Po kratkem premoru sta začela iznova. Bal sem se gledati. Sedel sem vedel s priprtimi očmi, vprašujoč od časa do časa, ali že? Kaj bo, če nas Švicarji premagajo? Prav, kakor bi se naš Pytlas v areni boril za vse Poljake nasproti vsem Švicarjem, ki jih je branil Neuman.

In tedaj je naenkrat ves cirk enoglasno pisnil od radosti. Odprl sem oči. Neuman je ležal v areni. Z obema ramama se je dotikal peska. Gospod sodnik v črni suknji je zrl na uro. Videti je bilo iz premikanja ustnic, da šteje sekunde. Pytlasinski je mirno, čeprav so se mu trele file na rokah pridrževal Neumana za ramena.

Ljudje so neprenehoma vzklikali z galerije, iz vseh nadstropij. Med hrupnim plokanjem so pridrvili v areno. Pograbili so našega Pytlasa in ga nosili okrog in okrog stolov, kričoč: "Hura! Zmaga! Naj živi Pytlasinski!" Tudi jaz sem vzklikal iz vseh sil, dokler se nisem slučajno ozrl v areno. Tam je še vedno stal Neuman. Tik ob ograji sta mu dva gospoda z belim robcem otepa ramena zaprašena od peska. Bil je blede, dihaj je globoko... Potegnil sem mamo za rokavi in šepnil: "Naj nihče ne zmaga!"

"To ni mogoče. Žalostno je zmajala za glavo. Borla sta se za trideset minut nihče ni dihal, tako je bilo tiho. Samo enkrat, ko je Pytlasinski imel skoraj smagati, je zavrelo bravo. Toda Neuman se je iztrgal iz nevarnega obujeta. In drugič, ko je imel smagati Neuman, je zaklical nekdo na galeriji: "Ne morem!!!"

"Ne jokaj!" Oče me je prijel za roko. "Tako je vse to razjasi." Skozi odprto ograjo nas je peljal v areno, govoreč med potjo: "Povem gospodu Neumanu, da se je boril zelo hrabro in da si je pridobil tukaj prijateljev."

Se vedno so vpili bravo našemu Pytlasu, ko je orkester pričel igrati nekaj švicarskega. Spet so se razgrnile zavese, izmed katerih je stopil Neuman. Čez pras je nosil na rdečem traku bel križ, znak Švice. Neuman je bil zelo lep v trikoju, ki se je tesno oprijemal života, a sprejet ni bil s prevelikim bravo.

Zelet sem mu vsega najslabšega: "All on zmaga?" Oče se je sklonil k meni in odvrnil: "Nič se ne ve." — Oče je bil nemiren, grisel si je brke, saj sem videl.

Medtem sta si onadva podala roke. Muzika je utihnila. Komaj je bilo ališati lahen zvenk nečesa. Začela se je borba. Nisem vedel, kaj početi, kam se dati. Zelet sem areo edino našemu Pytlasu, pa kaj! Švicar je bil zelo lep in se je boril z uspehom. Lovila sta se za roke, zdelo se nam je zelo modro, in že ga je imel vreti, medtem pa se je izmuznil in spet iz vsega ni bilo nič.

Oče je gledal s priprtimi očmi, brke si je zgrizel do obraza. Neumana je tamrmlal: "Ničesar ni mogoče reči, Švicar se bori zelo plemenito."

Mraz nas je spreletel pri teh besedah. Potegnil sem mamo za rokavi in šepnil: "Naj nihče ne zmaga!" "To ni mogoče. Žalostno je zmajala za glavo. Borla sta se za trideset minut nihče ni dihal, tako je bilo tiho. Samo enkrat, ko je Pytlasinski imel skoraj smagati, je zavrelo bravo. Toda Neuman se je iztrgal iz nevarnega obujeta. In drugič, ko je imel smagati Neuman, je zaklical nekdo na galeriji: "Ne morem!!!"

"Ne jokaj!" Oče me je prijel za roko. "Tako je vse to razjasi." Skozi odprto ograjo nas je peljal v areno, govoreč med potjo: "Povem gospodu Neumanu, da se je boril zelo hrabro in da si je pridobil tukaj prijateljev."

"Ne jokaj!" Oče me je prijel za roko. "Tako je vse to razjasi." Skozi odprto ograjo nas je peljal v areno, govoreč med potjo: "Povem gospodu Neumanu, da se je boril zelo hrabro in da si je pridobil tukaj prijateljev."

Tako se ja zgodilo. Oče je bil docela blizu, se pozdravil z gospodom Neumantom po nemški ali po francosko — takrat se sem spomnil na jezike — in mi začel pripovedovati vse to. Pri tem me je držal za roke. Sram me je postalo in nisem vedel, kam bi gledal. Ali na našega Pytlasa, ki so ga nekateri gospodje našli vzdolž galerije, že pod samim stropom, ali na hrabrega Švicarja?

Nenadoma je smehljaj, katerega ne pozabim nikoli, razjasnil obraz gospoda Neumana. Smehljaj — sprelep.

Lepi atlet se je sklonil do mene in stisnil obe roki moji rokavi svojimi dlani. V njegovih velikih pesteh so se moje slabimajhne kakor orehi. Vprašal je nekaj očeta in mi s tedaj — kajti še vedno so kričali na galerijah — povedal na uho: "Slabi poljskinci: 'Hvala!'"

"Ne vznemirjaj se," je dobila mama, ko smo že odhajali iz cirka, "kdor se bori plemenito do konca, temu se nikdar ni treba sramovati nobenega poražence!"

RAD BI IZVEDEL, kje se nahaja moj prijatelj Frank Cakada, doma iz Dolca pri Ilirski Bistrici. Menda se nahaja že več let v državi Čehoslovake. Prosim cenjene rojalce, kateri ve za njegov naslov, naj tega sporoči, ali pa naj se sam prijavi in naj piše na našo PRIJATELJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. — (Adv.)

Ali ste se naročili Prosveto ali študentski list svojega prijetstva ali porodnega doma? To je edini čas, ko lahko vložimo svoj denar tako pošteno v svoj dom in domovino.

PRAVI PRIJATELJ

V SLABIH ČASIH JE HRANILNA VLOGA V VARNI BANKI

KASPAR AMERICAN STATE BANK 1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tisla vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na našej! S. N. P. J. PRINTERY 2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJABNILA

Julij Kaden-Bandrowski: CIRK

(Prevedel Fr. Vodnik) Zgodilo se je to docela nepričakovano. Nekega dne so se pojavili na vseh zidovih, plotih in stebrih našega mesta, kakor tudi v trgovinah, knjigarnah in apotekah velikanski plakati z napisom: SIDOLI.

Moj starejši brat, Irsek, je zaklical, ko jih je opazil: "Glej, kakšen plakati! Zgoraj je zapisano: Sidoli!"

Pod temi šesterimi velikimi črkami je bila na sinjem nebu naslikana množica slik. Lev, ki je skakal skozi obroče. Dama, polna kakor bi bila vilita iz rožnega sladkornega poliva, stoječa na sivem konju. Nekoliko pajčev, ki s cilindri na nosu prevračajo kozolet v zraku. Gospod v fraku, ki kadi cigaro, sedeč na stolpu iz dvajsetih stolec. In veliko drugih imenitnih umetnosti a na spodnjem delu plakata se enkrat z rdečimi črkami: SIDOLI.

V šoli je takoj po prvi uri, ko je nehal padati sneg in posijalo solnce (vse to se je godilo koncem marca) zavpil Bazinski iz zadnje klopi v prvo Faliszewskemu: "Ti! Cirk je prišel, zdaj že ne bo več zime!"

Med drugo pavzo je Bazinski postavil stol na kateder. Usedel se je visoko na samo naslonjalo, kadeč pri tem svinčnik kakor cigaro. Med tretjim odmorom je

prinesel Faliszewski obroč od izsušenega sode, ki je stal pod strešnim žleбом na dvorišču — in skakal smo.

Mateckemu toliko da ni rob tega obroča izbil očesa. Po pouku smo idoc na prosto ali preko podolgovate veže in po vsem hodniku se je razlegala sama beseda: — Sidoli.

Ko smo se vračali domov, so se poleg prejšnjih pojavili drugi, še večji plakati z napisom: FRANCOŠKA BORBA.

Pod temi besedami so bili naslikani atleti. Na rokah in nogah so imeli mišice nič manjše od gor na našem zemljevidu Evrope. Nekaj strašnega... "Cirk je prišel!" smo zaklicali doma takoj v predsobi. "Kaj pomeni Sidoli?"

"Ničesar ne pomeni." Oče je skomignil z rameni. "Sidoli, ali Kiniselli. Vse eno. Italijanski priimek."

"Čemu tedaj Sidoli, a ne na primer Ridoli?" "Če bi Bazinski," se je zaamejal oče, "imel cirk, bi bil njegov priimek tiskan kot Sidoli in kak drug deček, dajmo na primer v Italiji, bi spet vprašal svojega očeta, kaj to pomeni 'Bazinski'. Ali sedaj razumeš?"

Povedali smo, da razumemo, toda verjeti nismo. Sidoli — in Bazinski — lepa primera!

Iz tega pogovora se je takoj rodilo drugo vprašanje. Kdaj pojdemo v cirk? Oče je odvrnil, da imamo še čas. Nam se je

zdelo, da nimamo niti trenutka do izgube, a — kajpada — tega nismo povedali.

Isteza večera smo uprizarili cirk doma. Jezdili smo stofema na stolih. V šoli je bil med premorom tudi vedno cirk.

V pondeljek zjutraj nam je pripovedoval o vsem Bazinski, ki je bil tam v nedeljo s starši. Teško smo razumeli, kar je pripovedoval, toda vsi smo bili očarani. Govoril je kakor po angleško. Stresal je venomer besede — clown, salto mortale, zongler, zonglirati, amazonka, voltizer.

Svoje pripovedovanje je zaključil z resnično cirkuskim vzklikom: — Eja hop!!...

Zvečer tistega dne smo splezali "po cirkusko" na posteljno ograjo. Odtam smo skakali v areno. Arena so bile blazine, nametane po tleh; prav ta večer so nam dali novo posteljnino. Skok je bil nevaren, a se je posrečil vsakokrat.

V šoli je bil Bazinski naš Sidoli. Matecki je metal žogo. V terek pred veroukom je povedal, da pristopi drugo leto sam k cirku.

V vseh odmorih se je vedbal v metanju. Nihče ga ni smel ovirati. Med odmorom je moj starejši brat Irsek povedal kakor slučajno: "Matecki bo pristopil k cirku."

To naj bi pomenilo, da če Ma-